

Zomerweek Eerste Goetheanum

Ontwikkeling en metamorfose
in kunst en innerlijk leven

Van 16-22 juli 2022 | Stichtse Vrije School Zeist

Inleiding

Met de bouw van het eerste Goetheanum te Dornach (1913-1922) was het ideaal verbonden om de geestelijke werkelijkheid, zoals door Rudolf Steiner beschreven, door middel van kunst en architectuur beleefbaar te maken. Het ruimtelijk samenspel van de beide koepelruimten, de plastische vormgeving van de zuilen en architraven, de geslepen glazen vensters en de transparante schildertechniek hadden tot doel de zintuiglijke waarneming tot aan de grenzen van het bovenzinnelijke te voeren. Ook de spraakvorming, euritmie en mysteriedrama's moesten bij de toeschouwers een zin voor de geestelijke werkelijkheid wekken.

In de weg die door het gebouw heen leidde, kan zelfs een ruimtelijk beeld gezien worden van de ervaringen die op de meditatieve scholingsweg kunnen worden opgedaan. Het eindpunt op deze weg zou het beeld van de Mensheidsrepresentant gevormd hebben die de mens helpend tegemoet komt.

Nog voor zijn voltooiing brandde dit unieke 'Gesamtkunstwerk' in de oudejaarsnacht van 1922 af. Daarmee ging ook de mogelijkheid verloren het antroposofische mens- en wereldbeeld door middel van kunst direct te beleven.

In deze zomerweek willen wij door eigen kunstzinnige activiteiten onderduiken in de bijzondere vormen- en kleurenwereld van dit gebouw en zo via de kunst een nieuwe toegang vinden tot haar inhoud. Voorkennis van de antroposofie of kunstzinnige ervaring zijn daarbij niet noodzakelijk, slechts plezier aan het zelf doen.

Tijdens deze zomerweek willen wij ook onderzoeken wat de actualiteit van deze honderd jaar oude kunstimpuls is. Welke betekenis hebben de daarin nagestreefde verlevendiging van het denken, ontwikkeling van hogere waarnemingsorganen en zin voor de werking van karma en reïncarnatie voor ons en onze tijd?

De werkgroepen

De zeven werkgroepen vormen de centrale activiteit van de zomerweek. In de werkgroepen worden door boetseer- schilder- en tekenoefeningen, eurutmie, spraak en toneel, aspecten van het Goetheanum onderzocht en tot beleving gebracht. Aan het einde van de week worden al deze aspecten in de eindpresentatie tot een geheel samengevoegd. Iedere deelnemer schrijft zich in voor één werkgroep. De werkgroepen vinden in de ochtenden plaats. In de eerste helft van de middagen is er de mogelijkheid om op eigen gelegenheid verder te werken aan de werkstukken van de ochtend.

Werkgroep architectuur: Ontwikkeling tussen geest en materie

met Pieter van der Ree

De centrale thematiek van het eerste Goetheanum is de ontwikkeling van mens en wereld in het spanningsveld tussen geest en materie. Deze polariteit spiegelt zich in de verhouding tussen de kleine en grote koepelruimte. In dit spanningsveld ontvouwen zich de metamorfose van de architraven en de zuilen alsmede de motieven van de ramen en de kleurrijke koepelschilderingen.

Aan de hand van boetseer- en tekenoefeningen gaan wij de ontwikkelingsruimte tussen geest en materie onderzoeken. De weg die hierbij beleefbaar wordt, zullen we in gesprek verbinden met ervaringen uit het dagelijks leven en de innerlijke scholingsweg.

Werkgroep: Het beeld van de Mensheidsrepresentant

Irene van der Laag

In dit beeld wordt zichtbaar hoe het goede niet polair tegenover het kwade staat, maar het evenwicht scheidt tussen twee polaire vormen van kwaad. De ene, Lucifer, streeft hoogmoedig naar de geest, de aarde afwijzend. De andere, Ahriman, kluistert zich aan de aarde, de geest afwijzend. Beide komen samen in de mens en wanneer zij in balans gehouden worden ontstaat een gezond middengebied, een klimaat waarin aarde en mens zich kunnen ontwikkelen. Daarbij werken verwondering, medeleven en geweten verbindend. Zonder deze verbinding vallen beide uiteen tot extremen.

Door verschillende technieken tasten we het beeld af om het innerlijk tot leven te wekken.

Werkgroep sokkelmotieven: de gestiek van vitaliteit

Met Joost Poel

De motieven op de sokkels van de zuilen vallen op door hun vitale uitdrukingskracht, kernachtige vormgeving en helder ritme. Ze beschrijven o.a. de metamorfose van de plant van zaad tot nieuw zaad. Iedere dag kan er een motief geboetseerd worden en proberen we de werking ervan op ons te beschrijven, waarbij alle associaties met bestaande planten of plantendelen het beste vermeden kunnen worden. Wellicht zijn we aan het einde van de week in staat om los van de uiterlijke vormen de doorgaande vitale stroom in onszelf weer op te roepen en terug te vinden in onze eigen leerprocessen.

Werkgroep koepelschilderingen: Menswording in kleur en beweging

Met Frederiek Nelissen

Als we naar de koepelschilderingen van het eerste Goetheanum kijken kun je een enorme reis beleven door de hele mensheidsontwikkeling. De kleur en de dynamiek vertellen het verhaal en worden tot beelden. Je wordt als toeschouwer helemaal meegenomen in deze bewegende kleuren-zee.

len het verhaal en worden tot beelden. Je wordt als toeschouwer helemaal meegenomen in deze bewegende kleuren-zee.

In deze beelden van de mens in zijn samenhang met de goddelijk-geestelijke wereld kun je een metamorfose ervaren.

In deze werkgroep zullen we onderduiken in deze soms raadselachtige beelden. Vanuit verbinding gaan we zelf met deze kleurgebaren aan het werk. We gaan schilderen op board met verschillende materialen en pigmenten.

Werkgroep venstermotieven

Met Paul van Panhuys en Marcella Feenstra

Zoals Chartres de kathedraal van de Logos is, waarbij aan de buitenkant de meest esoterische inhoud te lezen is in steen, zo is het eerste Goetheanum het huis van het Woord, waarbij de beelden van de moderne scholingsweg aan de binnenzijde beleefbaar zijn in de door het zonlicht doorstraalde vensters. Een weg om Christus' verschijning in de ethersfeer bewust op te nemen.

Praktisch zullen we met de beelden van de vensters werken en zo de aspecten van de scholingsweg verkennen in relatie tot het IK.

Werkgroep euritmie en spraak: Vormkrachtenspel van klank en kleur

Met Chantal Heijdeman en Marjo van der Himst

Iedere ochtend beginnen we met een warming up, een 'kleurenbad' om het lichaam tot in de cellen uit te nodigen op onderzoek uit te gaan. Hierna volgen we een euritmische oefenweg om door te dringen in de vormmotieven van het eerste Goetheanum. Hoe ontstaat uit de metamorfose van de lemniscaat de harmonische acht?

In het tweede deel van de ochtend neemt de spraakvormster Marjo van der Himst ons mee in het spreken van klinkers en medeklinkers en smeden wij uit alle stemmen een spreekkoor. Daarmee zullen wij de door Rudolf Steiner gegeven 'Vensterwoorden' spreken. De inhoud ervan zullen wij vanuit hun verschillende kleurstemmingen door middel van de euritmische beweging onderzoeken om zo tot een vormkrachtenspel van klank en kleur te komen.

Werkgroep Drempeeltheater: De actualiteit van de mysteriedrama's

Met Corrie Hendriks en Marian Bentvelsen

Het eerste Goetheanum ontstond als behuizing voor de door Rudolf Steiner geschreven mysteriedrama's. In deze drama's wordt een groep mensen gevolgd in hun geestelijke ontwikkeling en karmische verbondenheid.

In de werkgroep volgen we de levens van drie van de vijf hoofdrolspelers van de drama's: Johannes, Strader en Maria. Door scènes uit de drama's te lezen en te spelen

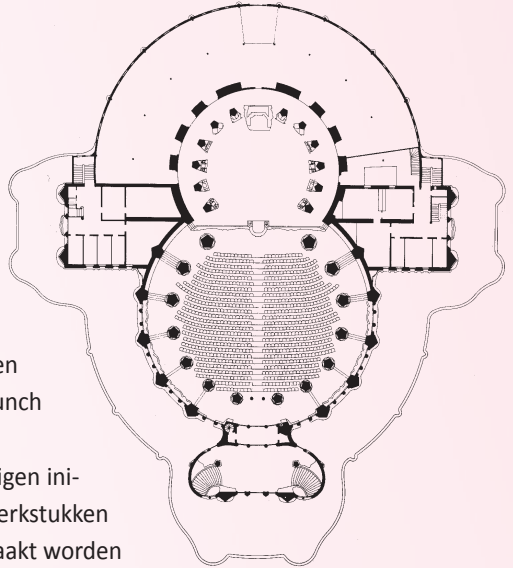
onderzoeken we hoe zij ons kunnen inspireren bij onze eigen dagelijkse levensopdracht en biografie. Een van de scènes waar wij aan zullen werken is de Egyptische incarnatie van de hoofdrolspelers. Daarnaast onderzoeken we de betekenis van de drama's voor de actuele gebeurtenissen op het wereldtoneel.

Het programma

Iedere ochtend wordt begonnen met een gemeenschappelijke kunstzinnige oefening waardoor een aspect van het eerste Goetheanum beleefbaar wordt gemaakt. De rest van de ochtend staat in het teken van de werkgroepen. Om 12.45 uur is er, voor wie zich daarvoor hebben aangemeld, een gemeenschappelijke lunch met soep of salade en broodjes.

In de eerste helft van de middag kan op eigen initiatief verder gewerkt worden aan de werkstukken van de ochtend of kan een rondgang gemaakt worden door de ateliers.

Na de theepauze zijn er op vijf van de zeven middagen inleidingen over verschillende aspecten van het eerste Goetheanum met aansluitend gesprek. Op woensdagmiddag is er een uitwisseling van ervaringen in de werkgroepen en op vrijdagmiddag zal er een afsluitende presentatie plaatsvinden van de werkgroepen.

De lezingen

De lezingen op de middagen zijn ook voor buitenstaanders toegankelijk.

- Za. 16 juli – Pim Blomaard: *De voorgeschiedenis en grondsteenlegging van het eerste Goetheanum*
- Zo. 17 juli – Paul van Panhuys: *Een rondleiding door het eerste Goetheanum*
- Ma. 18 juli – Joost Poel: *Metamorfose en innerlijke ontwikkeling, de stroom van ontstaan, bloei en vergaan als bron van levend denken*
- Di. 19 juli – *Demonstratie Drempeeltheater met inleiding door Corrie Hendriks over de mysteriedrama's van Rudolf Steiner*
- Do. 21 juli – Pieter van der Ree: *Het Goetheanum als beeld van de antroposofie en de innerlijke scholingweg*
- Vr. 22 juli – Presentatie werkgroepen met afsluitende bijdrage door Irene van der Laag: *Het beeld van de Mensheidsrepresentant als het centrale motief van het Goetheanum*

Programma

							
	zaterdag 16 juli	zondag 17 juli	maandag 18 juli	dinsdag 19 juli	woensdag 20 juli	donderdag 21 juli	vrijdag 22 juli
9.30	Ontvangst met koffie en thee						
10.00	Welkom						
11.00	Welkom						
11.30	Koffiepauze						
12.45	Vervolg werkgroepen						
14.00	Lunchpauze						
15.00	Vrije werkuimte en atelierbezoeken						
15.30	Theepauze						
	Pim Blomaard De grond- steenlegging van het eerste Goetheanum	Paul van Panhuis Een rondleiding door het eerste Goetheanum	Joost Poel Metamorfose en innerlijke ontwikkeling	Corrie Hendriks Inleiding en demonstratie Drempeltheater	Uitwisseling ervaringen uit de werk- groepen	Pieter van der Ree Het Goethea- num als beeld van de antro- posofie	Presentatie werkgroepen en afsluitende bijdrage Irene van der Laag
17.00	Afsluiting						

Praktische informatie

Tijd: Van zaterdag 16 juli 9.30 uur tot vrijdag 22 juli 17.00 uur

Plaats: Stichtse Vrije School, Socrateslaan 24 te Zeist

Kosten: Gehele week inclusief lezingen € 350,-
Gereduceerd bedrag op aanvraag: € 250,-
Studenten: € 100,-
Losse lezingen en presentaties: € 15,-
Lezingen en presentaties gereduceerd: € 10,-
Lezingen voor studenten: € 5,-

Maaltijden: In de middagpauzes wordt een lunch verzorgd. Deze bestaat afwisselend uit soep of een maaltijdsalade met daarbij twee belegde broodjes. Alle lunches zijn vegetarisch.
Voor deze lunch dient u zich apart aan te melden.
Kosten lunch: € 105,- voor de gehele week.

Inlichtingen: Irene van der Laag: irene.vanderlaag@planet.nl tel: 06 33 72 25 97
of Pieter van der Ree: pvanderree@ziggo.nl tel: 0343 75 83 00

Aanmelding: www.antroposofischevereniging.nl/agenda/bijeenkomsten

In verband met de voorbereiding verzoeken wij u vriendelijk om u zo vroeg mogelijk, doch uiterlijk vóór vrijdag 9 juli, aan te melden. Bij aanmelding kunt u zich ook voor de werkgroep van uw eerste, tweede en derde keuze opgeven. Indeling van de werkgroepen geschiedt op basis van volgorde van aanmelding met betaling. Na aanmelding ontvangt u een e-mail ter bevestiging met daarin de bankgegevens voor uw betaling.

De zomerweek Eerste Goetheanum is een initiatief van de Sectie voor Beeldende Kunsten van de Antroposofische Vereniging in Nederland.